

Sygn. akt I AGa 184/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Anna Cesarz (spr.)

Sędziowie SA Wiesława Kuberska

del. SO Ryszard Badio

Protokolant sekretarz sądowy Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w R.

przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 8 marca 2018 r. sygn. akt X GC 90/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że obniża zasadzoną należność z kwoty 20.584 euro do kwoty 8.100 (osiem tysięcy sto) euro, pozostawiając bez zmian termin biegu odsetek ustawowych za opóźnienie oraz obniża koszty procesu z kwoty 10.017 zł do kwoty 3.921 (trzy tysiące dziewięćset dwadzieścia jeden) zł, oddalając powództwo w pozostałym zakresie;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w R. na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.610 (trzy tysiące sześćset dziesięć) zł tytułem zwrotu części kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I AGa 184/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 8 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w R. przeciwko Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W. o zapłatę zasądził od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w R. kwotę 20.584 Euro wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 lutego 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 10.017 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 9 października 2014 r. została zawarta pomiędzy stronami umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej deliktowo – kontraktowej na okres od 10 października 2014 r. do 9 października 2015 r. przy sumie gwarancyjnej 200.000 złotych. Ubezpieczenie obejmowało m.in. odpowiedzialność za szkody spowodowane w urządzeniach i instalacjach w trakcie wykonywania prac lub usług przez ubezpieczonego, z włączeniem:

- odpowiedzialności za produkt;
- za szkody powstałe po wykonaniu i przekazaniu pracy lub usługi w użytkowanie odbiorcy wynikłe z ich wadliwego wykonania;
- za szkody poniesione przez osoby trzecie na dalsze przetworzenie lub dalszą obróbkę wadliwych produktów dostarczonych przez ubezpieczonego bez ich łączenia lub mieszania z innymi wyrobami, jeżeli produkt końcowy powstający w wyniku przetworzenia lub dalszej obróbki nie może być sprzedany (klauzula nr 12) – podlimit kwoty ubezpieczenia z tego tytułu – do 100.000 złotych wraz z 10% franszyzą redukcyjną w wysokości 10% odszkodowania, minimum 1.000 złotych.

Z definicji zawartych w OWU wynika, że:

- produkt to każda rzecz ruchoma, nawet stanowiąca część składową innej rzeczy ruchomej lub nieruchomości, wytworzona, sprzedana, dostarczana, dystrybuowana, zmieniana, zbudowana, naprawiana, serwisowana, projektowana, testowana, instalowana lub przetwarzana przez Ubezpieczonego albo w jego imieniu, i która w chwili wystąpienia szkody nie znajdowała się w posiadaniu Ubezpieczonego. W rozumieniu tej definicji rzeczą jest także energia i zwierzęta; natomiast za produkt nie uważa się nieruchomości, choćby były wprowadzone do obrotu rynkowego (§ 2 pkt 15),
- wprowadzenie produktu do obrotu to faktyczne przekazanie produktu przez Ubezpieczonego osobie trzeciej; uznaje się, że produkt został wprowadzony do obrotu, jeżeli Ubezpieczony utracił trwale lub na określony czas faktyczne władztwo nad rzeczą na rzecz osoby trzeciej (§ 2 pkt 16 OWU).
- odpowiedzialność za produkt to odpowiedzialność za szkody powstałe na skutek wady produktu lub dostarczenia produktu innego niż został zamówiony (§ 2 pkt 17 OWU).

Zgodnie z § 4 OWU zawierającym katalog wyłączeń odpowiedzialności pozwanego, nie ponosi on odpowiedzialności m.in. za szkody:

- w produkcie wprowadzonym do obrotu lub w przedmiocie wykonanej przez Ubezpieczonego pracy, usłudze lub dziele, w tym osoby działającej w jego imieniu lub na jego rachunek (pkt 19);
- wynikające z poniesionych przez Ubezpieczonego lub osoby trzecie kosztów wycofania wadliwego produktu z rynku (pkt 20);
- spowodowane przez produkt, który przed wprowadzeniem do obrotu nie był sprawdzony w sposób należyty, zgodny z wymogami nauki i techniki (pkt 24);

Z uwagi na to, iż strony rozszerzyły odpowiedzialność pozwanego o tzw. klauzulę nr 12 (tj. włączenie odpowiedzialności za szkody poniesione przez osoby trzecie na dalsze przetworzenie lub dalszą obróbkę wadliwych produktów dostarczonych przez Ubezpieczonego bez ich łączenia lub mieszania z innymi wyrobami, jeżeli produkt końcowy powstający w wyniku przetworzenia lub dalszej obróbki nie może być sprzedany) inaczej niż stanowi § 4 ust. 2 pkt 12) o.w.u., na mocy niniejszej klauzuli włącza się do zakresu ochrony ubezpieczeniowej odpowiedzialność Ubezpieczonego za szkody poniesione przez osoby trzecie na dalsze przetworzenie lub dalszą obróbkę wadliwych produktów dostarczonych przez Ubezpieczonego bez ich łączenia lub mieszania z innymi wyrobami, jeżeli produkt końcowy powstający w wyniku przetworzenia lub dalszej obróbki wadliwego produktu nie może być sprzedany.

Ochrona istnieje pod warunkiem, że koszty te nie zostały poniesione na usunięcie wady w dostarczonej produkcji (§ 15 Klauzula nr 12 pkt 1 OWU).

Zakres ubezpieczenia obejmuje wyłącznie:

- a) koszty produkcji poniesione przez osoby trzecie, z wyłączeniem kosztów zakupu wadliwego produktu albo
- b) w razie obniżenia ceny przerobionego produktu w miejsce kosztów produkcji A. pokrywa wyłącznie straty wynikające z obniżenia ceny, z zastrzeżeniem, że nie pokrywa strat w tej części, która stanowi stosunek zapłaty za dostarczony produkt do ceny, za którą przerobiony produkt mógłby być sprzedany, gdyby produkt dostarczony przez Ubezpieczonego nie był wadliwy, albo
- c) w razie możliwości obniżenia ceny lub usunięcia wady z produktu końcowego w drodze ekonomicznie uzasadnionego procesu poprawiania produktu A. pokrywa koszty takiego procesu, z zastrzeżeniem, że nie pokrywa kosztów i strat w części, która stanowi stosunek zapłaty za dostarczony produkt do ceny, za którą przerobiony produkt mógłby być sprzedany, gdyby produkt dostarczony przez Ubezpieczonego nie był wadliwy;
- d) koszty poniesione przez osoby trzecie na wyszukanie wadliwych produktów pochodzących od Ubezpieczonego, jednakże przed ich dalszym przetworzeniem oraz nakłady konieczne na wyszukanie łącznie z kosztami identyfikacji i wysortowania, niewadliwych produktów końcowych (§ 15 Klauzula nr 12 pkt 2 OWU).

Ochrona ubezpieczeniowa udzielona w ramach klauzuli nr 12 obejmuje wyłącznie szkody spowodowane przez produkty wprowadzone do obrotu w okresie ubezpieczenia po uzgodnieniu i wykupieniu przez Ubezpieczonego tej klauzuli (§ 15 Klauzula nr 12 pkt 3 OWU).

W rozumieniu klauzuli nr 12 za chwilę powstania szkody uznaje się moment przetworzenia lub dalszej obróbki po raz pierwszy wadliwego produktu U.. Odpowiedzialność A. za szkody, o których mowa powyżej, jest ograniczona do wysokości podlimitu określonego w dokumencie ubezpieczenia (§ 15 Klauzula nr 12 pkt 4 i 6 OWU).

Jednocześnie A. nie odpowiada w zakresie wskazanym w klauzuli nr 12 za szkody, za które jego odpowiedzialność jest wyłączona na mocy pozostałych postanowień niniejszych ogólnych warunków, oraz dodatkowo za szkody i straty:

- a) inne niż jednoznacznie określone;
- b) wynikające z opóźnień wszelkiego rodzaju;
- c) wynikające z nieosiągnięcia spodziewanego zysku;
- d) wyrządzone spółkom powiązanim kapitałowo (§ 15 Klauzula nr 12 pkt 5 OWU).

Z kolei zgodnie z § 11 OWU A. wypłaca odszkodowanie na podstawie uznania roszczenia, ugody lub prawomocnego orzeczenia sądu. A. wypłaci odszkodowanie w kwocie odpowiadającej rozmiarowi szkody, w zakresie określonym w dokumencie ubezpieczenia, nie więcej jednak niż suma gwarancyjna określona w dokumencie ubezpieczenia oraz do granic podlimitów tamże wskazanych. A. jest zobowiązany do wypłaty odszkodowania w terminie 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o szkodzie. Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności A. albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie powinno być wypłacone w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część odszkodowania A. jest zobowiązany wypłacić w terminie 30 dni od daty zawiadomienia o szkodzie. Jeżeli w terminach określonych w umowie lub we właściwych przepisach Ubezpieczyciel nie wypłaci świadczenia, zawiadamia pisemnie osobę zgłaszającą roszczenie oraz Ubezpieczającego, a w przypadku umowy na cudzy rachunek – także Ubezpieczonego, o ile nie jest on osobą zgłaszającą roszczenie, o przyczynach niemożności zaspokojenia jej roszczeń w całości lub części.

Powód (następca prawny spółki cywilnej) pozostawał w stałych stosunkach handlowych z (...)V. i dokonywał na jego rzecz szeregu dostaw (sprzedaży) m.in. siemienia lnianego.

Siemię lniane podlegało procesowi oczyszczania: magnesy neodymowe, czyszczalnia sitowo – aspiracyjna (wialnia), czyszczalnia cylindryczna, stół pneumatyczny – grawitacyjny, kolejny magnes neodymowy o mocy 6000. Próbki do sprawdzenia były pobierane trzykrotnie podczas każdej zmiany, a maszyna była serwisowana.

Powódka dokonała w dniu 18 czerwca 2015 r. sprzedaży na rzecz (...)V. 24 ton towaru – siemienia lnianego – i zleciła dokonanie w dniu 22 czerwca 2015 r. przewozu do R.. Cena sprzedaży siemienia wraz z kosztami opakowania wyniosła 18.040,00 Euro. Podobnie w dniu 29 czerwca 2015 r. dokonała kolejnej sprzedaży 24 ton siemienia i zleciła jego przewóz w dniu 3 lipca 2015 r. Tożsame co do ilości i ceny umowy sprzedaży były zawierane przez powódkę z (...)V. w dniach 29 lipca 2015 r. i 31 lipca 2015 r., zaś towar był dostarczany do kupującego.

Brązowe siemię zostało dalej sprzedane firmie (...) S.A. z siedzibą w Hiszpanii, która dodała je do mieszanki piekarniczej przygotowywanej dla sieci piekarni (...). W związku ze stwierdzeniem nieusuwalnego zanieczyszczenia produktu finalnego (mieszanki piekarniczej) opiłkami metalu dnia 21 lipca 2015 r. (...) S.A. przesłała do (...)V. reklamację dotyczącą brązowego siemienia lnu z partii (...)03. Reklamacja została dalej zgłoszona przez D. do powoda. W trakcie procedury reklamacyjnej D. potwierdziła zanieczyszczenie brązowego siemienia lnu i produktu finalnego w postaci 35 MT mieszanki piekarniczej i odebrała od P. pozostały dostarczony i nieprzetworzony towar (siemię lnu brązowego). Ponadto D. stwierdziła zanieczyszczenie opiłkami metalu również żółtego siemienia lnu z partii (...)04.

Reklamacje te zostały uznane przez powoda, który w wyniku wszczętej procedury reklamacyjnej dokonał dodatkowego sprawdzenia maszyny (wialni), która w pierwszym etapie nie przyniosła rezultatu. Następnie pracownicy powoda zaniepokoiли się nietypowym dźwiękiem maszyny, który był możliwy do wychwycenia dopiero po jego nasileniu z uwagi na hałas wytwarzany standardowo przez pracującą maszynę. Po jej rozebraniu przez firmę serwisującą okazało się, iż doszło do pęknięcia wewnętrznego elementu maszyny (kosza wialni), niewidocznego i niedostępnego w toku produkcji. Skutkowało to stałym tarciem pękniętych części kosza i zanieczyszczeniem siemienia bardzo drobnymi opiłkami metalu, które nie były widoczne gołym okiem, a jednocześnie zainstalowane magnesy nie wychwytywały tych zanieczyszczeń w całości (pył żelazny). Po ustaleniu uszkodzenia maszyny została ona wymieniona na nową. Zainstalowano także dodatkowo detektor metali.

(...)V. poniosła koszty oczyszczenia siemienia lnu brązowego i żółtego dotychczas nie użytego w kwocie 9.000 Euro oraz pokryła koszty wytworzenia mieszanki piekarniczej z zastosowaniem 3462 kg zanieczyszczonego lnu brązowego w ramach pokrycia szkody zgłoszonej przez P. w kwocie 32.168,00 Euro. Następnie (...)V. obciążyła tymi kosztami – w łącznej kwocie 41.168,00 Euro – powoda. Powód pokrył powyższą szkodę poprzez dokonane kompensaty.

W rozważaniach Sąd Okręgowy stwierdził, że w sprawie nie ma sporu co do okoliczności faktycznych przedmiotowego zdarzenia, ale co do interpretacji Ogólnych Warunków Umów (OWU) zawartej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za produkt. Sąd stwierdził przy tym, w jego ocenie zakres wynikających z OWU włączeń odpowiedzialności ubezpieczyciela powoduje, że w istocie funkcja ochronna umowy ubezpieczenia okazuje się iluzoryczna. Z istoty umowy ubezpieczenia nie wynika oczywiście zakaz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, gdy szkoda powstała lub uległa zwiększeniu wskutek zaistnienia przesłanek określonych w samej umowie lub w stanowiących jej część kwalifikowanych wzorcach, jakimi są ogólne warunki umów. Niewątpliwie jednak spełnienie funkcji ochronnej umowy ubezpieczenia wymaga, aby przed jej zawarciem ubezpieczający miał świadomość, jakie wypadki ograniczają lub wyłączają odpowiedzialność kontrahenta. Ogólne warunki powinny zatem w sposób precyzyjny takie wypadki określać, a w razie niejasności czy wątpliwości postanowienia te należy interpretować na korzyść ubezpieczającego. W rozpatrywanym natomiast przypadku nie tylko zakres udzielonej ochrony okazałby się (w myśl OWU) znikomy, ale przede wszystkim poszczególne zapisy OWU pozostają ze sobą w tego rodzaju sprzeczności, że nie ma możliwości ich zastosowania w sposób logiczny.

Sąd uznał zatem, że o zakresie odpowiedzialności ubezpieczyciela decyduje w tym przypadku treść umowy ubezpieczenia, wykładana według zasady określonej w art. 15 ust. 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Skoro więc ubezpieczyciel przyjął na siebie odpowiedzialność cywilną za produkt, to w ocenie Sądu uznać należy, że w okolicznościach stanu faktycznego niniejszej sprawy wystąpiły wszystkie przesłanki jego odpowiedzialności, zaś przywoływane przez niego wyłączenia odpowiedzialności nie znajdują zastosowania z uwagi na ich wewnętrzną sprzeczność. Sąd wskazał przy tym, iż strona powodowa wykazała także, że nie można jej postawić zarzutu braku należytego utrzymania maszyny i kontroli produktu (§ 4 ust. 1 pkt 24 OWU – wyłączenie odpowiedzialności za szkody spowodowane przez produkt, który przed wprowadzeniem do obrotu nie był sprawdzony w sposób należyty, zgodny z wymogami nauki i techniki). Z zebranego materiału dowodowego wynika, że maszyna ta była regularnie serwisowana, a produkt był wieloetapowo oczyszczany i odpowiednio kontrolowany. Zarzucany brak użycia detektora metali nie może zostać uznany za uzasadniony bowiem do szkody nie doszło na skutek braku kontroli powoda nad produktem, ale w wyniku awarii (pęknięcia części) maszyny oczyszczającej, której to awarii nie można było dostrzec podczas normalnego użytkowania maszyny. Jednocześnie niewątpliwie można wyobrazić sobie cały szereg dodatkowych sposobów sprawdzania produktu, jednakże strona pozwana w żaden sposób nie wykazała aby stosowane przez powódkę środki nie były zgodne z wymogami nauki i techniki (§ 4 ust. 1 pkt 24 OWU).

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, interpretacja zawartej umowy ubezpieczenia prowadzi do wniosku, iż objęte nią były również zaistniałe zdarzenia i wynikała z nich szkoda (przy nieważności zapisów dotyczących wyłączenia odpowiedzialności z § 4 ust. 1 pkt 19 OWU oraz § 4 ust. 2 pkt 10 OWU jako wewnętrznymi sprzecznymi i niejednoznacznymi).

Za podstawę odpowiedzialności pozwanej Sąd przyjął art. 822 § 1 k.c. a za granicę odpowiedzialności sumę ubezpieczenia, odpowiadającą wysokości składki jako świadczenia wzajemnego ubezpieczającego - art. 824 § 1 w związku z art. 805 § 1 i § 2 pkt 1 k.c.

Sąd Okręgowy stwierdził także, że strona powodowa poniosła szkodę w wysokości 41.168 Euro, z których w niniejszym postępowaniu dochodzi kwoty 20.584 Euro, na którą to kwotę składają się: kwota 9.000 Euro stanowiąca koszty oczyszczenia produktu poniesione przez (...) oraz kwota 13.871,00 Euro stanowiąca część kosztów wadliwej mieszanki piekarniczej, a więc łącznie 22.871 Euro. Biorąc pod uwagę treść łączącej strony umowy powód uwzględnił wynikającą z umowy franszyzę redukcyjną w wysokości 10%, tj. kwotę 2287 Euro, domagając się zasądzenia kwoty 20.584 Euro. Kwota ta mieści się w ustalonej przez strony sumie ubezpieczeniowej, uwzględniającej także wprowadzony podlimit 100.000 złotych z klauzuli nr 12.

W związku z powyższym Sąd uznał roszczenie pozwu za uzasadnione w całości i z tego względu zasądził na rzecz powoda kwotę 20.584 Euro tytułem części szkody poniesionej ostatecznie przez powoda w wyniku wadliwości produktu (dokonana kompensata w kwocie odpowiadającej kwocie obciążenia). Należy mieć bowiem na względzie, iż umowa ubezpieczenia pełni funkcję ochronną i przy wykładni jej postanowień nie może tracić z pola widzenia tego jej zasadniczego celu. Poszukiwanie przez zakład ubezpieczeń per fas et nefas możliwości uchylecia się od świadczenia na rzecz ubezpieczonego jest nie tylko niezgodne z celem ubezpieczenia, lecz także stanowi akt nielojalności i złej wiary, który nie zasługuje na ochronę prawną.

O odsetkach Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 481 k.c., uwzględniając je zgodnie z żądaniem pozwu od dnia wytoczenia powództwa z uwagi na brak podstaw do orzekania ponad żądanie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Powyższe orzeczenie zaskarżył apelacją pozwany w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów i uczynienie jej dowolną, poprzez przyjęcie przez Sąd, że powódka przed wprowadzaniem produktu do

obrotu sprawdziła go w sposób należyty, podczas gdy z zebranego sprawie materiału dowodowego wynika, że powódka nie sprostала ww. obowiązkwi.

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 805 § 1 k.c. w zw. z § 15 klauzulą nr 12 pkt 1 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przyjętych uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z dnia 01 grudnia 2010 r. poprzez błędne przyjęcie, że w niniejszej sprawie zachodzi odpowiedzialność ubezpieczeniowa pozwanego (...) S.A., podczas gdy ww. klauzula nie ma zastosowania w realiach niniejszej sprawy, dotyczy bowiem produktów które były przedmiotem obróbki bez ich łączenia i mieszania z innymi wyrobami,
- art. 805 § 1 k.c. w zw. z § 4 ust. 1 pkt 24 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przyjętych uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z dnia 01 grudnia 2010 r. poprzez błędne przyjęcie, że w niniejszej sprawie zachodzi odpowiedzialność ubezpieczeniowa pozwanego (...) S.A., podczas gdy (...) S.A. nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane przez produkt, który przed wprowadzeniem do obrotu nie był sprawdzony w sposób należyty, a z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powód nie sprawdził produktu w sposób należyty,
- art. 385 § 2 k.c. i 65 § 2 k.c. w zw. z § 15 klauzulą nr 12 pkt 1, 3 i 5 oraz § 4 ust. 1 pkt 19 Ogólnych Warunków Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przyjętych uchwałą Zarządu (...) S.A. nr (...) z dnia 01 grudnia 2010 r. poprzez błędne przyjęcie, że ww. postanowienia są wzajemnie sprzeczne, niejednoznaczne, niejasne i niezrozumiałe, a w konsekwencji uznanie, że muszą być one wykładane na korzyść ubezpieczonego, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, iż w niniejszej sprawie zachodzi odpowiedzialność ubezpieczeniowa pozwanego (...) S.A.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Strony zawarły umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody osobowe i rzeczowe w związku z posiadanym mieniem i prowadzoną działalnością z włączoną odpowiedzialnością za produkt oraz za szkody powstałe po wykonaniu i przekazaniu pracy lub usługi lub w użytkowanie odbiorcy wynikłe z ich wadliwego wykonania, z włączeniem klauzuli nr12 z Ogólnych Warunków Ubezpieczenia.

W niniejszej sprawie powód dochodził odszkodowania w związku z zaistniałym zdarzeniem w postaci zanieczyszczenia sprzedanego przez niego produktu – siemienia lnianego – opiłkami metalowymi, jako zdarzenia objętego przez pozwanego ubezpieczyciela ochroną w ramach zawartej przez strony umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Słusznie Sąd Okręgowy podkreślił, że między stronami nie było sporu co do okoliczności faktycznych zdarzenia, z którego szkoda wynikła, ale co do interpretacji Ogólnych Warunków Ubezpieczenia (OWU).

Sąd Okręgowy trafnie też zwrócił uwagę, przytaczając definicje „produktu” i „wprowadzenia produktu do obrotu”, zawarte w OWU, że w obszernym katalogu wyłączeń odpowiedzialności pozwanego przewidzianych w OWU (§4) postanowiono, że brak jest odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody w produkcie wprowadzonym do obrotu, co oznaczałoby, że ubezpieczyciel nie odpowiada w ogóle za produkt, gdyż produktem jest według OWU rzecz

wprowadzona do obrotu, a pod tym pojęciem rozumie się już samą utratę faktycznego władztwa nad rzeczą niezależnie od jej przyczyny.

Jednak w oparciu o OWU istnieje możliwość rozszerzenia odpowiedzialności ubezpieczyciela za produkt poprzez włączenie do umowy klauzuli nr 10 lub nr 12.

Zgodnie z treścią klauzuli nr 10 następowało „włączenie odpowiedzialności za szkody poniesione przez osoby trzecie z powodu wadliwości produktu końcowego, powstającego w wyniku połączenia lub zmieszania produktów dostarczonych przez ubezpieczonego z innymi wyrobami.”

Zaś według treści klauzuli 12 następowało „włączenie odpowiedzialności za szkody poniesione przez osoby trzecie na dalsze przetworzenie lub dalszą obróbkę wadliwych produktów dostarczonych przez ubezpieczonego bez ich łączenia lub mieszania z innymi wyrobami, jeżeli produkt końcowy powstający w wyniku przetworzenia lub dalszej obróbki nie może być sprzedany.”

Wbrew wywiadowi Sądu Okręgowego jest oczywiste, że uregulowania zawarte między innymi w klauzulach nr 10 i 12 są postanowieniami szczególnymi w stosunku do postanowień ogólnych zawartych w części podstawowej OWU i wyłączają one te postanowienia w zakresie, w jakim zastosowanie ma dana klauzula. Zatem powoływanie się przez stronę pozwaną w toku procesu na wyłączenie odpowiedzialności oparte na §4 pkt.19 było oczywistym nieporozumieniem.

Nie można się zgodzić z wywodami sądu przychylającymi się do interpretacji powoda §4 ust.2 pkt.10 odnoszonego do umowy zawartej między stronami. O ile bowiem przepis ten wyłącza odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkody poniesione przez osoby trzecie z powodu wadliwości produktu końcowego powstającego dopiero w wyniku połączenia lub zmieszania produktów dostarczonych przez ubezpieczonego z innymi wyrobami - a więc nie mówi się tu o wadliwości samego produktu dostarczonego przez ubezpieczonego - to uregulowanie to ma zastosowanie tylko o ile zakres ochrony ubezpieczeniowej nie został rozszerzony przez włączenie do umowy ubezpieczenia uzgodnionych na piśmie dodatkowych klauzul, wskazanych w §15 OWU (tylko w zakresie wskazanym wyraźnie przez treść włączonej klauzuli) bądź nie został odmiennie sprecyzowany w ustalonych indywidualnie postanowieniach umowy ubezpieczenia – co wynika wprost z treści §4 ust.2 zdanie pierwsze OWU.

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, mimo pewnego skomplikowania w niektórych sformułowaniach poszczególnych postanowień OWU, nie ma między nimi takiej sprzeczności, która skutkowałaby brakiem związania stron klauzulą nr 12 z §15 OWU, która została włączona do umowy zawartej między stronami.

Ta bowiem klauzula pozwalała na przyjęcie odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela za produkt wprowadzony do obrotu przez ubezpieczonego powoda – tylko na określonych warunkach.

Mianowicie włączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody poniesione przez osoby trzecie mogło nastąpić jeżeli do obrotu zostały wprowadzone wadliwe produkty ubezpieczonego, które podlegały dalszej obróbce lub przetworzeniu, ale bez ich łączenia lub mieszania z innymi wyrobami, jeżeli produkt końcowy powstający w wyniku takiej obróbki lub przetworzenia nie mógł być sprzedany.

W tym przypadku powód sprzedał wadliwy produkt – siemię lniane zanieczyszczone opiłkami metalu, wobec czego produkt końcowy z wykorzystaniem tego produktu nie mógł być sprzedany, ale produkt końcowy w postaci wyrobów piekarniczych niewątpliwie powstał w wyniku połączenia z innymi składnikami tj. z drożdżami, mąką, solą, enzymami. Klauzula nr 12 nie przewidywała zaś włączenia odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela, gdy produkt końcowy, który nie mógł być sprzedany powstał w wyniku łączenia lub zmieszania wadliwego produktu ubezpieczonego z innymi wyrobami.

W przeciwieństwie do klauzuli nr 12, wprowadzenie do umowy klauzuli nr 10 skutkowało włączeniem odpowiedzialności ubezpieczyciela w sytuacji, gdy wadliwy produkt końcowy powstałby w wyniku połączenia lub zmieszania produktów dostarczonych przez ubezpieczonego z innymi wyrobami.

Zasadniczym kryterium rozgraniczającym odpowiedzialność ubezpieczyciela na podstawie tych dwóch klauzul jest więc połączenie czy zmieszanie lub – nie – produktu dostarczonego przez ubezpieczonego z innymi wyrobami.

Zatem w tym przypadku pozwany mógłby odpowiadać jedynie na zasadzie z klauzuli nr 10, gdyby została ona włączona do umowy stron.

Nie można powoływać się tylko na cel umowy ubezpieczenia z wyłączeniem uregulowań Ogólnych Warunków Ubezpieczenia, które obowiązywały strony jako element umowy ubezpieczenia, kiedy w umowie wskazano na włączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela za produkt na zasadzie klauzuli nr 12, której treść in extenso w umowie przytoczono, a sama umowa dotyczyła odpowiedzialności cywilnej deliktowo- kontraktowej za szkody rzeczowe i osobowe w związku z posiadanym mieniem i prowadzoną działalnością, przy ogólnym wyłączeniu odpowiedzialności ubezpieczyciela za szkody w produkcie wprowadzonym do obrotu.

Nie ma zatem racji Sąd Okręgowy, iż powód – osoba prawna, prowadząca działalność gospodarczą – nie miał możliwości zorientowania się jakie wypadki ograniczają lub wyłączają odpowiedzialność ubezpieczyciela, skoro w umowie znalazła się treść klauzuli nr 12 włączającej odpowiedzialność ubezpieczyciela za produkt, ale w określonych sytuacjach i mógł tę treść porównać z treścią klauzuli nr 10 z OWU i bez problemu wychwycić różnice warunków, w jakich każda z tych klauzul ma zastosowanie.

Nie można z faktu błędnego powołania się ubezpieczyciela na ogólną podstawę wyłączenia odpowiedzialności za szkody w produkcie wprowadzonym do obrotu z §4 ust.1 pkt.19 OWU, wywodzić, że postanowienia OWU są niezrozumiałe i sprzeczne ze sobą, skoro z ogólnych reguł wykładni wynika, że przepis szczególnie wyłącza przepis ogólny, ale też z zasad logicznego rozumowania wynika, że jeśli na podstawie poszczególnych klauzul włącza się odpowiedzialność ubezpieczyciela w dokładnie ujętych tam przypadkach i na określonych warunkach, to nie może działać postanowienie wyłączające całkowicie odpowiedzialność ubezpieczyciela za produkt, gdyż inaczej wprowadzanie szczegółowych klauzul do OWU byłoby bezprzedmiotowe i bezsensowne.

Trafny jest zatem zarzut naruszenia art.805 k.c. oraz art.385 §2 k.c. i 65 §2 k.c. w związku z §15 z klauzulą nr 12 pkt. OWU.

Biorąc pod uwagę wskazane wyżej zasady, można się ewentualnie zastanawiać, czy w ogóle wiąże strony ogólne odwołanie się w pkt.5 klauzuli nr 12 do wyłączeń odpowiedzialności ubezpieczyciela na mocy pozostałych postanowień OWU, skoro klauzula ta i tak znacznie ogranicza odpowiedzialność ubezpieczyciela poprzez wskazanie konkretnych warunków, zasad i zakresu tej odpowiedzialności.

Nawet jeśli przyjąć, że wiąże strony - przy wprowadzeniu do umowy klauzuli nr 12 - §4 ust.1 pkt.24, zgodnie z którym ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane przez produkt, który przed wprowadzeniem do obrotu nie był sprawdzony w sposób należyty, zgodny z wymogami nauki i techniki, to postanowienie to nie ma w tym przypadku zastosowania.

Świadkowie S. P., G. L., P. D. – pracownicy powoda - w dokładny sposób w swoich zeznaniach opisali proces kilkusetapowego oczyszczania i sprawdzania produktu – siemienia lnianego – między innymi za pomocą magnesu detekcyjnego i kolejnego magnesu neodymowego, wialni czyszczącej, czyszczalni cylindrycznej, stołu pneumatyczno-grawitacyjnego, sprawdzania organoleptycznego. Strona pozwana nie wykazała, że taki sposób kontroli nie jest zgodny z wymogami nauki i techniki. Wymogi nauki i techniki to wiadomości specjalne, zatem jeśli pozwany twierdził, że nie zostały one zachowane, to winien wnieść o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego odpowiedniej specjalności, który mógłby ocenić, czy sposób czyszczenia i sprawdzania siemienia lnianego podlegającego dalszej sprzedaży był zgodny z owymi wymogami nauki i techniki. Strona pozwana takiego wniosku zaś nie złożyła. Sama okoliczność, że powód

po wystąpieniu szkody zakupił detektor metali jest niewystarczająca dla wykazania, że stosowane wcześniej metody były niewłaściwe, czy niewystarczające.

Zarzut naruszenia art.805 §1 k.c. w związku z §4 ust.1 pkt. 24 OWU nie jest zatem trafny.

Wobec wyłączenia zastosowania §4 ust.1 pkt.19 OWU w związku z obowiązywaniem między stronami klauzuli nr 12, do oceny zakresu szkody, za którą odpowiedzialność ponosi pozwany ubezpieczyciel, należało uwzględnić postanowienia owej klauzuli.

O ile koszt 13.871 Euro wadliwej mieszanki piekarniczej, w której zmieszany został wadliwy produkt dostarczony przez ubezpieczonego, nie mógł być uwzględniony w ramach odpowiedzialności ubezpieczyciela ze względu na treść klauzuli nr 12 wyłączającej tę odpowiedzialność w przypadku połączenia lub zmieszania wadliwego produktu z innymi wyrobami, to nie dotyczy to kosztów w wysokości 9.000 Euro dotyczących oczyszczenia produktu poniesionych przez powoda.

Zatem biorąc powyższe pod uwagę w oparciu art.386 §1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok obniżając zasądzoną kwotę 20.584 Euro do kwoty 8.100 Euro z zastosowaniem 10% franszyzy redukcyjnej, oddalając powództwo w pozostałej części.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art.100 k.p.c. przy przyjęciu, że powód wygrał sprawę w 39%.

W pozostałym zakresie apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art.385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.100 k.p.c. w związku z art.391 §1 k.p.c. przyjmując, że apelujący wygrał w 61%.